



UDC 81-24

Sofia Pereswetoff-Morath

Uppsala universitet

FINNS DET RUNOR PÅ NÄVERREMSAN FRÅN SMOLENSK?*

Artikeln behandlar en näverremsa från Smolensk (daterad till 1100-talet) som enligt E. A. Mel'nikova (1984) och S. L. Nikolaev (2017) innehåller skandinaviska runor från den yngre runraden. Mel'nikovas läsning och tolkning har blivit accepterade i forskningen i Ryssland men ifrågasatta av runologer i Norden. Av denna anledning har inskriften på näverremsan från Smolensk t.ex. inte blivit inkluderad i *Samnordisk runtextdatabas*. Nikolaev har nyligen anslutit sig till Mel'nikovas mening att näverremsan innehåller skandinaviska runor; han ger emellertid en läsning och tolkning till inskriften som skiljer sig kraftigt från Mel'nikovas. Författaren till denna artikel har undersökt föremålet *in situ* med hjälp av stereomikroskop och redovisar sina iakttagelser i detalj. I artikeln diskuteras Mel'nikovas och Nikolaevs läsningar, och argument framförs för att de ristade linjerna på näverremsan varken kan betraktas som runor eller som någon annan form av skrift.

Nyckelord: runor, runliknande tecken, tvivelaktiga runinskrifter, runinskrifter på lösföremål, näver, läsning och tolkning av runinskrifter.

Sofia Pereswetoff-Morath

Uppsala university

ARE THERE RUNES ON THE BIRCH BARK STRIP FROM SMOLENSK?

The subject of the present article is a 12th-century strip of birch bark from Smolensk, which, according to E. A. Mel'nikova (1984) and S. L. Nikolaev (2017), is inscribed with Scandinavian runes of the younger Futhark. Mel'nikova's reading and interpretation have been accepted in Russian scholarship but viewed with scepticism by Scandinavian runologists. For this reason, the inscription on the birch bark strip from Smolensk has not been included in *Samnordisk runtextdatabas*, the database of Scandinavian runic inscriptions. In addition, Mel'nikova was recently joined in her opinion that the Smolensk strip bears Scandinavian runes by Nikolaev, though his reading and

* Författaren tackar Institutionen för Nordiska språk vid Uppsala universitet för Otto von Friesens stipendium som möjliggjorde forskningen för denna artikel.

interpretation of the inscription is quite different from hers. The author of the present article has studied the subject *in situ* in a binocular microscope and gives a detailed account of her observations. In the article, Mel'nikova's and Nikolaev's readings are analysed and arguments are put forward to demonstrate that the lines on the bark strip can be accepted neither as runes nor as any other kind of writing.

Keywords: runes, runelike signs, questionable runic inscriptions, runic inscriptions on objects, birch bark, reading and interpreting runic inscriptions.

*Der staaer følger blot nu tilbage, at de ...
Lærde ... erkjende Sandhedens Magt og tilstaae
at have feilet.*

*Et Slags Trøst bliver det dem dog, at det er
en Landsmand, der ... har opklaret Tvivlene.*

Jens Jacob Worsaae. 1844

INLEDNING: RUNAMO

I Runamo i Blekinge finns en häll med en diabasgång, som har många naturliga sprickor. Längre, alltsedan Saxo Grammaticus' tid, misstogs dessa för runor och de gav därigenom till och med platsen dess namn. Under seklernas gång har flera språkforskare givit sig på dessa sprickor och presterat såväl runologiska läsningar som tolkningar, bl.a. Ole Worm 1643, Erik Julius Björner 1748, Nils Reinhold Brocman 1762, Finn Magnusen (*Finnur Magnússon* på isländska) 1834 och senast Barry Fell 1987 [Kjems, 2006, s. 12, 22–23, 51, 144]. Mest anmärkningsvärt är att Finn Magnusen 1841 publicerade en 743 sidor lång undersökning *Runamo og runerne*, där han utvecklade sin tolkning av Runamoinskriften: denna visade sig vara en besvärjelse (i versmåttet

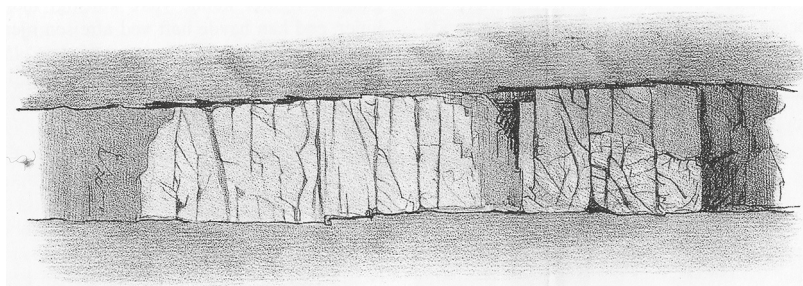


Fig. 1. J. J. Worsaaes teckning av Runamoinskriften (1844). Reproducerad från [Kjems, 2006, s. 116]

galdralag) till de fornnordiska gudarna för kung Harald Hildetands seger i striden vid Bråvalla. 1844 undersökte emellertid arkeologen Jens Jacob Worsaae hällen, och han kunde i ett övertygande arbete visa att ”runorna” i fråga inte var annat än naturbildade sprickor i diabasen [Kjems, 2006, s. 104–112]. Detta skulle bli en lärdom inte endast för Magnusen, utan också för kommande seklers runologer. Vi får inte glömma att vissa naturligt uppkomna linjer i olika media kan se ut som runor och lura det läsande och tolkande ögat.

NÄVERREMSAN FRÅN SMOLENSK: DESS LÄSNINGAR OCH TOLKNINGAR

Föremålet för denna artikel är en liten remsa av näver som ansetts innehålla runor från den yngre vikingatida 16-typiga runraden och som hittades under arkeologiska utgrävningar i Smolensk år 1968. Den förmodade inskriften på näverremsan (jag väljer avsiktligt att inte kalla föremålet för *näverbrev*) har tolkats av Elena Mel’nikova i artikeln Avdusin & Mel’nikova [Avdusin, Mel’nikova, 1984] samt i ytterligare två arbeten Mel’nikova [Mel’nikova, 1987; 2001]; det senare innehåller samma text som Avdusin & Mel’nikova [Avdusin, Mel’nikova, 1984]. Nyligen presenterade Sergej Nikolaev ytterligare ett tolkningsförslag [Nikolaev, 2017, s. 18, fn. 35].

Näverremsan kom med Mel’nikovas tolkning att ingå i den stora katalogen *Меч и златник* [*Mech i zlatnik*, s. 235]¹. Denna producerades för en utställning tillägnad 1150-årsjubileet av det ryska rikets tillkomst, som pågick i Moskva mellan 1 november 2012 och 28 februari 2013. Jag undersökte föremålet i början av mars 2013 i samband med att utställningen skulle plockas ned; detta skedde på Statens historiska museum (GIM) i Moskva, där föremålet nu förvaras under inventarienummer 108043/1 оп. B. 2648/1². Undersökningen företog jag tillsammans med två andra runologer, James Knirk och Jonas Nordby från Runearkivet i Oslo. Vi undersökte remsan i stereomikroskop var och en för sig och diskuterade sedan våra observationer med varandra.

Vad vi iakttog var ett komplicerat fall: vissa linjer på föremålet kunde likna runor, men bara sådana runor som lätt kan uppstå av sig själva,

¹ I katalogen [*Mech i zlatnik*, 2012, s. 235] återges fotografiet av näverremsan upp- och nedvänt i förhållande till Mel’nikovas teckning.

² Inventarienumret i [Mel’nikova, 2001, s. 207] 108840, оп. 2648, torde alltså vara föråldrat.

när man ristar vertikala och diagonala streck av olika storlek (såsom l eller kortkvistrunorna l eller r), medan andra linjer överhuvudtaget inte liknade några skandinaviska runor. Den gav således inte intrycket av att vara en äkta runinskrift. Många runor från den 16-typiga runraden är mycket enkla till sin uppbyggnad (framför allt gäller detta kortkvistrunor), och det är därför grundläggande att i en inskrift av osäker karaktär identifiera minst en runa som inte kunnat uppstå spontant, t.ex. ʀ, ʁ, ʂ eller ʃ. Sådana runor kan kallas diagnostiska (jmf hur Barnes och Page [Barnes, Page, 2006, s. 53–56] använder termen *diagnostiska runor* för att bestämma till vilken av de 16-typiga runraderna en viss inskrift kan föras). Om detta problem har jag skrivit även i ett ryskspråkigt arbete [Dorofeeva, Steblin-Kamenskaia, s. 160]. Mel'nikovas och Nikolaevs publicerade läsningar innehåller förvisso ett par sådana diagnostiska runor, men till dessa läsningars riktighet kommer jag att ha anledning att återkomma nedan.

På grund av risken med spontant uppkomna ”runor” är det av största vikt att inte dra förhastade slutsatser om att en inskrift som visserligen kanske saknar säkra runor åtminstone innehåller så kallade runliknande tecken. I min doktorsavhandling [Pereswetoff-Morath, 2017a, s. 61] definierar jag detta begrepp på följande sätt: ”Med termen *runliknande tecken* menas vanligen skrivtecken som har till uppgift att likna runor men som samtidigt inte är runor. Dessa kan bara uppkomma i miljöer där runskrift är känd, och det anses vanligen att upphovspersonerna till sådana runliknande tecken försökte efterlikna runor utan att behärska dem (det senare är synnerligen svårt att bevisa).” Från Smolensk känner vi för tillfället inte till några säkra runinskrifter, och detta bör skapa en initial ”tröghet” innan mindre säkra inskrifter accepteras.

Elena Mel'nikovas [Melnikova, 2001, s. 207–209] translitterering, normalisering och översättning av linjerna på näverremsan från Smolensk är:

ʋiskarʀ tōk rimʲ þej̃n

ʋiskarr (ʋisgeirr) tók rima þann

Вискар (Висгейр?) взял (приобрел) этот участок земли

På svenska blir hennes tolkning: ’*ʋiskarr* (eller *ʋisgeirr*) tog detta stycke land’. Det finns ingen anledning att diskutera tolkningen innan man kunnat visa att läsningen är korrekt; jag vill ändå kort notera att ordet *rimi* m. inte gärna kan översättas som ’участок земли’ (’stycke

land', 'jordlott'). Fritzners ordbok [1896, s. 113]) över det fornisländska språket översätter ordet *rimi* m. till bokmål som 'Jordryg, langstrakt Forhøining i Terrænet eller Lendet', och i *Norrøn ordbok* [Heggstad et al., 1997, s. 345] anges de nynorska översättningarna 'rinde, jordrygg'. Ordet är alltså en beteckning för en mycket specifik terrängformation, där jorden går upp i en lång och smal upphøjning, inte en allmän landlett. Jag är vidare skeptisk till att förklara formen *rimi* (för det förväntade m. sg. ack. *rima*) som ett ristningsfel. Sådana lösningar måste i möjligaste mån undvikas, då Svante Lagman övertygande visat att ristningsfel i det vikingatida runmaterialet förekommer betydligt mer sällan än man traditionellt har trott [Lagman, 1989, s. 27–37]. Det saknas också en förklaring till varför dem. pron. *sá* 'denna, detta', som i m. sg. ack. blir *þan(n)*, skulle återges med diftongen /ei/, **þein**. Det finns inga andra exempel på detta sätt att rista *þan(n)* i Lena Petersons *Runordsregister* [2006, s. 61], som innehåller minst tio säkra belägg på ordet.

Sergej Nikolaev [Nikolaev, 2017, s. 18, fotnot 35] anger för det fö-

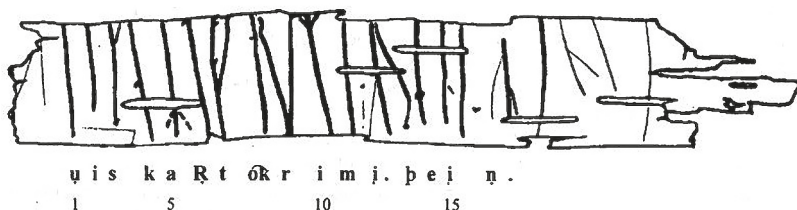


Fig. 2. Mel'nikovas teckning [2001, s. 207]. Man bör notera att författarens translitterering råkat förskjutas ett tecken åt höger

regivna näverbrevet följande translitterering, normalisering till fornisländska och översättning:

uiskar tīk usfruþarusk[u]

Viskar tig húsfrúar Ósku

Виски-домохозяйки обвинение Оске

Om vi översätter tolkningen till svenska får vi: 'husfrun *Visks* (fem. sg. gen.) anklagelse för *Ósk* (fem. sg. dat)'. Meningen har en något besynnerlig syntax som hade tarvat en kommentar. Det största problemet är emellertid inte Nikolaevs tolkning utan hans läsning, som jag här tillåter mig att kort kommentera innan jag ger min läsningsrapport. Redan att läsa *ʀ* som en bindruna *ᚱ* är mycket svårt att försvara. Hur

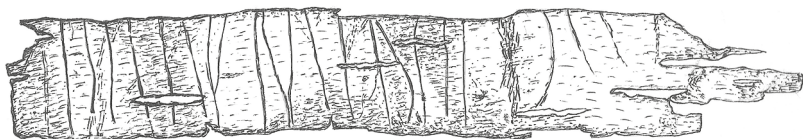
kan vi i ett system som tillåter en sådan bindruna veta att det inte finns andra i-runor bakom inskriftens övriga huvudstavar: t.ex. varför inte läsa ↑ som bindrunan ↑? Nikolaev föreslår vidare att **s**-runan i inskriften har formen l, medan i-runan skiljs från detta **s** genom sin lutning åt vänster \. Det bör påpekas att ingen känd runinskrift uppvisar något liknande; inte heller anger Nikolaev några exempel på detta sätt att åtskilja minimala grafiska par i runskrift eller i någon annan skrift. I runskrift används i själva verket aldrig lutningen av huvudstaven som ett distinkt drag för att skilja graftyper åt. Nikolaev förklarar inte heller varför denna obelagda skriftförändring överhuvudtaget skulle behövas. Forskaren baserar sina iakttagelser på fotografier, och så vitt jag vet har han inte undersökt själva inskriften.

FÖRFATTARENS LÄSNINGSRAPPORT

I det följande kommenterar jag Elena Mel'nikovas och Sergej Nikolaevs läsningar i detalj. Den terminologi som används nedan diskuteras och preciseras i Dorofeeva & Steblin-Kamenskaia [Dorofeeva, Steblin-Kamenskaia, 2013, s. 160–161] och Pereswetoff-Morath [Pereswetoff-Morath, 2017b, s. 7–9]. För att kunna diskutera Mel'nikovas och Nikolaevs läsningar, väljer jag att kalla de linjer de läser som en runa för *ett tecken*, trots att jag nedan kommer till slutsatsen att ristningslinjerna på näverremsan inte tillhör någon skrift.



Fig. 3. Fotografiet är taget i september 2017 efter författarens beställning. Statens historiska museum, Moskva



1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

Fig. 4. Författarens teckning av näverremsan

Tecken 1 läser Mel'nikova och Nikolaev (vidare: EM resp. SN) som ett osäkert **u**. Enligt EM:s teckning skulle det snarare vara en fråga om en vänd **u**-runa med bistaven på vänster sida om huvudstaven. I SN:s teckning, som vänligen tillställts författaren, är det fråga om en vanlig form. Jag ser spår av den "bistav" som EM avbildar, och även svaga spår av "huvudstaven", men de har alla en annan karaktär än de följande linjerna: de ser mer ut som svaga intryckningar i underlaget med ett annat föremål än vad övriga ristade linjer gör. Till skillnad från vad fallet är med övriga tecken, har spårbotten i tecken 1 inte svartnat.

Tecken 2 är en lodrät linje, som EM och SN läser som en **i**-runa.

Tecken 3 är också en lodrät linje som är svagt böjd i mitten och inte når kanten. EM föreslår att det handlar om en kortkvistruna **s** som har formen \perp . Denna runa har emellertid normalt en kort stav, som börjar vid skriftytans övre kant och slutar i mittre delen av skriftytan, medan tecken 3 har en stav som slutar i skriftytans nederdel. Dessutom finns det andra tecken i inskriften vilkas huvudstavar inte når till den nedre kantlinjen, t.ex. tecknen 14 och 15, som EM läser som **e** resp. **i**, utan att kommentera det egendomliga i att de inte når kanten på samma sätt som tecken 3. Även SN menar att detta tecken kan läsas som **s**, men föreslår inte att det skulle vara fråga om en kortkvistruna **s** med överlång stav. Som vi sett ovan, menar SN att **s** och **i** skiljs åt genom att **i**-runan lutar åt vänster, medan **s**-runa har samma form utan lutning. Tecken 3 är emellertid svagt lutat åt vänster på samma sätt som tecken 2 (se figur 3 och 4), vilket SN läser som **i**. Inte ens med SN:s förklaring kan jag därför förstå av vilken anledning han läser tecken 3 som **s**.

Tecken 4 läser både EM och SN som **k**, men "bistaven" på höger sida torde knappast vara ristad, utan ser ut som en smal avtryckning av icke-ristad karaktär.

Tecken 5 läser bägge forskarna som **a**, men den linje som de uppfattar som en helt kort bistav på huvudstavens vänsta del torde inte vara avsiktligt ristad. Den ser ut som en tillfällig avtryckning av icke-ristad karaktär.

Tecken 6 läser EM som \perp **R**. Jag ser emellertid inga spår av några bistavar i huvudstavens nedre del. Också SN läser tecknet som **R**, men inte som en långkvistruna utan som en kortkvistruna \perp . Problemet med denna läsning är att om kortkvistrunan \perp **R** finns i inskriften, bör vi snarare förvänta oss en kortkvistruna \perp **s** i inskriften i stället för det märkliga **s** (l) som SN sätter i opposition till **i**-runan.

Tecken 7 uppvisar enligt min mening samma problem som de föregående i det att jag inte kan hitta den bistav på vänster sida om huvudstaven som tillåter EM och SN att läsa runan som en kortkvistruna **t**.

Tecken 8 läser EM som bindrunan **ok**. Jag ser en linje som kan vara **k**-runans bistav, men jag kan inte se **o**-runans två små bistavar. Det vore också ovanligt att hitta en **o**-runa med bistavarna riktade upp till höger; en sådan form har i stället normalt kortkvistrunan **b**. SN vill läsa tecknet som bindrunan **ik**. Min skepsis mot denna läsning har jag uttryckt ovan. Läsningen framstår som en *ad hoc*-lösning för att runorna **tk** inte skall stå initialt, en inledning som skulle ha varit omöjlig att tolka.

Tecken 9 får av EM läsningen **r**; jag menar emellertid att de två linjer som bildar det förmodade **r**-et inte liknar någon **r**-runa, utan snarare två separata linjer som lutar mot varandra. SN läser tecknet som **u**, vilket ter sig lika osannolikt.

Tecken 10 läser EM som **i**, medan SN läser det som **s** (**l**). Det osannolika i SN:s läsning har jag kommenterat ovan.

Tecken 11 får av EM läsningen **m**, och jag konstaterar även här att jag inte ser **m**-runans bistavar (se figur 5). SN läser tecknet som **f**. Inte heller några **f**-bistavar är emellertid synliga på huvudstavens högra sida.

Tecken 12 läser EM som **i**. SN läser det som ett osäkert **r**. Jag ser dock inga spår av några sådana bistavar på detta tecken som hade kunnat möjliggöra läsningen **r** (se figur 5).

Tecken 13 vill EM läsa som **p**. Tecknets bistav ansluter dock inte till huvudstaven i dess nedre del, och avståndet mellan huvudstaven och bistaven är för stort för att man skall ha skäl att misstänka att det handlar om en öppen båge (se figur 5). EM hänvisar [2001, s. 208] till I. S. Johnsen för en liknande **p**-runform men anger varken årtal eller sida, varför jag inte kunnat kontrollera hennes jämförelsematerial. SN föreslår i stället att läsa tecknet som **u**. På vänster sida av huvudstaven ser man en tunnare linje som går ned åt vänster och verkar ha tillfällig karaktär.

Tecket 14 vill EM läsa som en stungen **i**-runa. Jag menar dock att huvudstaven saknar säker stingning: man ser en liten fördjupning på huvudstaven i dess nedre del, men denna är inte avsiktligt gjort och liknar de små fördjupningar som finns på flera andra ställen på näverremsan, bl.a. mellan tecknen 12 och 13 (se figur 5). SN läser tecknet som en osäker korkvistruna **h** (**†**), vilket inte heller är sannolikt på grund av fördjupningens position och karaktär.

Tecken 15 läses av EM som **i**, medan SN läser det som ett **a** med två korta bistavar på vänster sida. Jag vet inte varför bistavarna i SN:s teckning är två och inte en, om läsningen är **a**, och det kan vara överflödigt att säga att jag inte ser bistavarna i fråga. Läsaren kan i figur 4 konstatera att tecken 15 består av endast en lodrät linje.

Tecken 16 läser EM som **n**. Detta tecken delar samma öde som alla föregående i det att jag inte ser den bistav på **n**-runan som EM nämner. SN vill här läsa en kortkvistruna **R**, men man ser tydligt hur linjen går ändå upp till övre kanten (se figur 5), varför läsningen **a** är omöjlig.

Elena Mel'nikova [2001, s. 208] skriver att de resterande linjerna har kaotisk karaktär, och hon förser dem inte med någon läsning. Sergej Nikolaev urskiljer å sin sida namnet **usk[u]** i denna del av inskriften. Också jag ser fyra linjer efter tecken 16, men inga av dessa kan läsas som runorna **u**, **s** eller **k** (se figurerna 3 och 4).



Fig. 5. Universitetet i Oslo, Kulturhistorisk museum (fotografiet taget av James Knirk & Jonas Nordby i mars 2013). Tecknen 10–16 **imilpein** i Mel'nikovas läsning eller **sfruħar** i Nikolaevs läsning. Båda läsningar är högst osannolika

Mitt huvudsakliga problem med Mel'nikovas och Nikolaevs läsningar är att jag knappt kan finna någon enda av de många bistavar som de två forskarna menar sig se. Även om man kan finna antydningar av vissa bistavslänkande linjer, förefaller dessa ha tillfällig och inte avsiktlig karaktär. Ett annat problem är linjernas utformning: som Jonas Nordby

var den förste att notera vid vår undersökning av remsan, är vissa linjer ristade nedifrån och upp, medan andra går uppifrån och ned. Detta vore ett högst ovanligt drag för en runinskrift på ett litet lösföremål, där alla stavlar brukar ristas uppifrån och ned (oavsett material). Ristningsriktningen på näverremsan framgår av de kilformade bottenspåren: jämför t.ex. linjen i tecken 12 (se figur 5), som är ristad uppifrån och ned (▼), med linjen i tecken 13, som går nedifrån och upp (▲).

SLUTSATS

Slutsatsen av den ovanstående läsningsrapporten är att näverremsan inte innehåller några diagnostiska runor. De tre möjliga runformer som verkligen kan konstateras på remsan, l, ʀ och ʁ, är så enkla till sin uppbyggnad att de kan lätt uppstå spontant (i synnerhet gäller detta l och ʀ). Jag vill således slå fast att tecknen på näverremsan från Smolensk inte är runor eller ens runliknande tecken (enligt den ovan givna definitionen). Tillhör dessa linjer överhuvudtaget något skriftsystem? Detta måste jag starkt betvivla. Det bör noteras att man för näverbrev vanligen använder det mellersta skiktet av det yttre lagret bark. Den i detta arbete behandlade näverremsan består emellertid av det övre barkskiktet [*Mech i zlatnik*, s. 235], varför vi ser hål på den plats där de så kallade lenticellerna (barkporer som manifesteras som svarta och bruna streck) skulle ha funnits. Linjerna på remsan är otvivelaktigt ristade, men de tillhör knappast något skriftsystem. De kan ha varit ristarens sätt att träna sin hand, pröva ett nytt ristningsvertyg eller kanske nya ristningstekniker (uppifrån och ned och nedifrån och upp?) eller material (det övre skiktet näver?).

Det är alltid tråkigt att behöva beröva forskningen en runinskrift, så mycket mer när det är fråga om en så unik inskrift som näverremsan från Smolensk hade kunnat erbjuda. Jag vill emellertid påminna om att det så sent som 2013 gjordes ett nytt runfynd i Novgorod [Dorofeeva, Steblin-Kamenskaia, 2013; Steblin-Kamenskaia, 2014], och vi kommer säkert att se nya runfynd göras i Ryssland. Dock är det av största vikt att redan från början behandla sådant material med större metodologisk stringens³ och större försiktighet än vad som hittills varit fallet.

³ Om läsnings- och tolkningsmetoder skriver jag närmare i en ryskspråkig artikel [Steblyn-Kamenskaia, 2013, s. 252–253].

REFERENCES

- Avdusin D.A., Mel'nikova E.A. Smolenskie gramoty na bereste (iz raskopok 1952–1968 gg.) [Birch bark letters from Smolensk (from the 1952–68 excavations)]. *Drevneishie gosudarstva na territorii SSSR*, 1984. Moscow, 1985. 208 p. (In Russian)
- Barnes M., Page R.I. *The Scandinavian Runic Inscriptions of Britain*. Uppsala, 2006. 453 p.
- Dorofeeva T.S., Steblin-Kamenskaia S.I. Novaia nakhodka priveski-amuleta s runicheskimi znakami na Gorodishhe pod Novgorodom [New find of an amulet pendant with runic signs from Gorodishche near Novgorod]. *Arkheologicheskie vesti*, issue 19. St. Petersburg, 2013, pp. 159–175. (In Russian)
- Fritzner J. *Ordbog over Det gamle norske Sprog*. Bd. 1–3: Kristiania, 1886–1896. Bd. 4: *Rettelser och tilleg*. Med Finn Hødnebo. Oslo, 1972.
- Heggstad L., Hødnebo F., Simensen E. *Norrøn ordbok*. 4. utgåva av Gamalnorsk ordbok ved Hægstad og Torp. Oslo, 1997. 518 s.
- Kjems R. *Runamo: skriften der kom og gik*. Højbjerg: Hikuin, 2006. 168 s.
- Lagman S. Till försvar för runristarnas ortografi. *De vikingatida runinskrifternas kronologi. En presentation och några forskningsresultat*. Uppsala, 1989, s. 27–37.
- Magnusen F. *Runamo og runerne*. Kjøbenhavn, 1841. 743 s.
- Mech i zlatnik. K 1150-letiiu zarozhdeniia Drevnerusskogo gosudarstva: Katalog vystavki. [The Sword and the Gold Coin. On the Occasion of the 1150th Anniversary of the Birth of the Old Rus' State: An Exhibition Catalogue]. Compiled by D. V. Zhuravlev, V. V. Murasheva. Moscow, 2012. 320 p. (In Russian)
- Melnikova E. A. Scandinavian Runic Inscriptions in the USSR. New Finds. *Runor och runinskrifter. Föredrag vid Riksantikvarieämbetets och Vitterhetsakademiens symposium 8–11 september 1985*. Stockholm, 1987, pp. 163–173.
- Mel'nikova E. A. *Skandinavskie runicheskie nadpisi: Novye nakhodki i interpretatsii*. [Scandinavian Runic Inscriptions: New Finds and Interpretations]. Moscow, 2001. 442 p. (In Russian)
- Nikolaev S.L. K etimologii i sravnitel'no-istoricheskoi fonetike imen severo-germanskogo (skandinavskogo) proishozhdeniia v Povesti vremennykh let. [On the etymology and comparative historical phonetics of North Germanic (Scandinavian) names in the *Primary Chronicle*]. *Voprosy onomastiki*, 2017, vol. 14, no. 2, pp. 7–54.
- Pereswetoff-Morath S. *Vikingatida runbleck. Läsningar och tolkningar*. Uppsala, Uppsala universitet Publ., 2017a. 336 s.
- Pereswetoff-Morath S. *Vikingatida runbleck. Katalog*. Uppsala, Uppsala universitet, 2017b. 203 s. Available at :https://www.dropbox.com/s/hpm8j8fl11cf0hk/Katalog_Vikingatida%20Runbleck%20%28minskad%20storlek%29.pdf?dl=0 (accessed: 14.08.2017).

- Peterson L. *Svenskt runordsregister, tredje reviderade upplagan*. Uppsala, 2006. 94 s. Available at: <http://www.rattsatt.com/rundata/Runordsregister.pdf> (accessed: 14.08.2017).
- Steblin-Kamenskaia S. I. Nekotorye metodologicheskie problemy chteniia i tolkovaniia runicheskoi nadpisi Staroladozhskogo amuleta. [Some methodological problems with readings and interpretations of the runic inscription on the Old Ladoga pendant]. *Staroladozhskii sbornik*, issue 10. St. Petersburg, 2013, pp. 247–265. (In Russian)
- Steblin-Kamenskaia S. I. Runicheskaja nadpis' na priveske-oseлке: razbor slozhnostei, sviazannykh s ee chteniem i transliteraciei. [A runic inscription on a pendant-touchstone: analysing problems concerning its reading and transliteration]. *Arkheologija i istorija Pskova i Pskovskoi zemli*, issue 29. St. Petersburg, 2014, pp. 259–265. (In Russian)
- Samnordisk runtextdatabas*. Available at: <http://www.nordiska.uu.se/forsk/sam-nord.htm> (accessed: 14.08. 2017).
- Worsaae J. J. A. *Runamo og Braavallelaget. Et Bidrag til archæologisk Kritik*. Kjøbenhavn, 1844. 38 s.

For citation: Pereswetoff-Morath S. Are there runes on the birch bark strip from Smolensk? *Scandinavian Philology*, 2017, vol. 15, issue 2, pp. 181–192. <https://doi.org/10.21638/11701/spbu21.2017.202>

Sofia Pereswetoff-Morath

PhD in Scandinavian Philology,
Uppsala University,
Box 527, 751 20 Uppsala, Sweden,
E-mail: sofia.p.morath@nordiska.uu.se

Received: 22.06.2017

Accepted: 12.08.2017